

МОВЛЕННЕВА ДІЯЛЬНІСТЬ

у світлі
ПСИХОЛІНГВІСТИЧНОЇ
теорії

Лекція 2

План

1. Мовленнєва діяльність як предмет дослідження психолінгвістики
2. Мовленнєва діяльність як спілкування, як процес внутрішньої реалізації соціуму
3. Мова як система орієнтирів, необхідних для діяльності людини в предметному та соціальному світі

Література

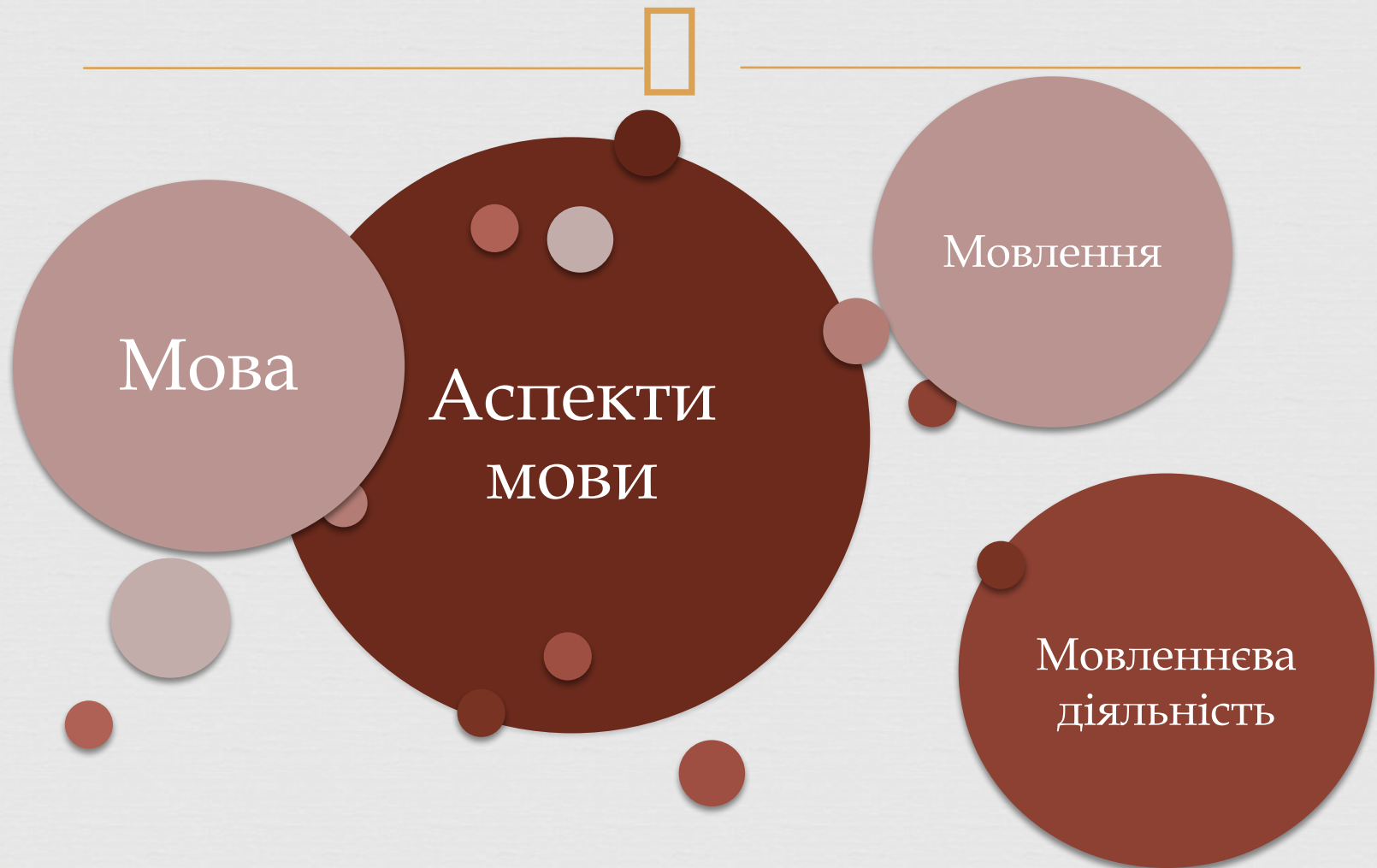
□ Основна :

1. Горелов И.Н. Основы психолінгвістики / И.Н.Горелов, К Ф Седов. – М.: Лабиринт, 1997. – 224 с.
2. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики / Леонтьев А.А. – М.: Наука, 1997. – 287 с.

Додаткова:

1. Белянин В.П. Психолінгвістика / Белянин В.П. – М.: Флинта, Московський психолого-соціальний інститут, 2004. – 232 с.
2. Кавинкина И.Н. Психолінгвістика: посібник для педагогічних вузів / Кавинкина И.Н. – Гродно: ГрПУ, 2010. – 284 с.
3. Ковшиков В.А. Психолінгвістика: теорія речової діяльності/ В.А.Ковшиков, В.П.Глухов. – М.: Астрель, 2007. – 320 с.

Мовленнєва діяльність як предмет дослідження психолінгвістики

Фернанд Де Сосюр → Лев Володимирович Шерба

Частина мовного матеріалу, що повторюється

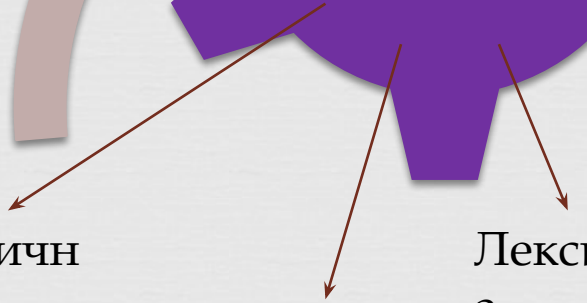
Фонетична

Граматична

Лексична

Історична

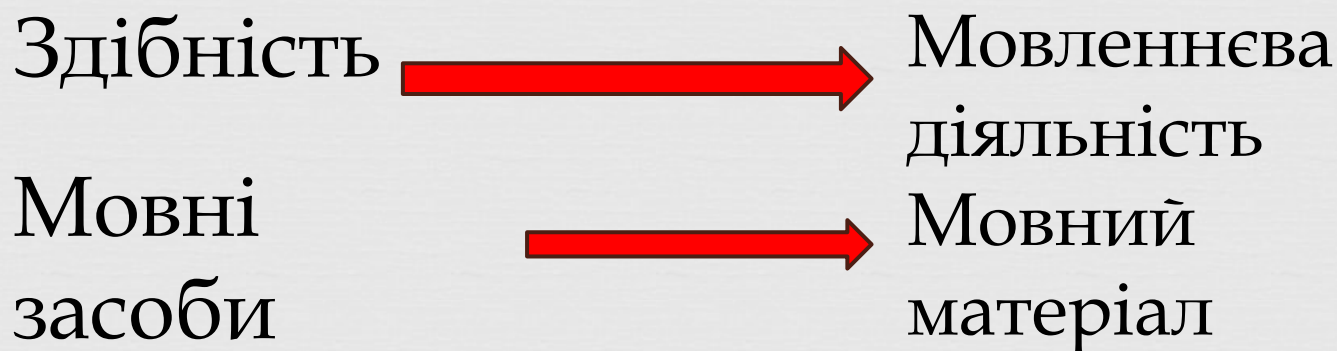
Визначений

- Мовний матеріал будується на основі мовних систем через мовленнєві дії;
- Мовленнєві дії визначають активність людей, що використовують мовні системи для побудови мовного матеріалу.

Психофізіологічна мовленнєва організація індивіда

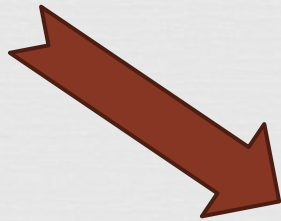

Принципи забезпечення мовленнєвої діяльності

- 1. *Принцип діяльності.* Мова як діяльність.
- Мовленнєва дія зберігає особливості мовленнєвої діяльності;
- 2. *Аналіз мовленнєвої діяльності через призму одиниць а не елементів*

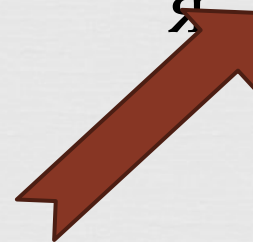
Мовленнєва
діяльність

Мовленнєва
дія

Операці

я

□ 3. Трифазна структура мовленнєвої діяльності.

□ Будь-яка активність має три фази:

1. Мотиваційно-цільова

2. Фаза планування

3. Фаза виконання

□ Інтелектуальна діяльність + Моторні дії =
Мовленнєва діяльність

□ 4. Мовленнєва діяльність здійснюється
алгоритмічно та евристично.

□ 5. Можливість прогнозування.

Діяльність породжується потребою та ціллю.

□ **Діяльність** – це особистісна окрема форма глобальної життєдіяльності суб'єкта, що стимулюється потребою цілеспрямованої, співвідносної з дійсністю внутрішньої і зовнішньої активності, яка відбувається за допомогою окремих ресурсів у вигляді дій і операцій, що спираються на визначені здібності і змінюють її в ході здійснення.

Мовленнєва діяльність

- Потреба + Мотив + Вибір мовних засобів (співвіднесеність з дійсністю) + Мова як сукупність, як ресурс + Досвід + Здібності
- Мовленнєва діяльність завжди обслуговує інші види діяльності
- **Мовленнєва діяльність** – особистісна окрема форма глобальної життєдіяльності суб'єкта що стимулюється спеціальною мовленнєвою потребою, цілеспрямованою співвідносно з дійсністю (комунікативною) активність (внутрішню чи зовнішню), що здійснюється на фоні механізму орієнтування в дійсності у вигляді мовленнєво-психічних дій і операцій з використанням ресурсів мови (мовної системи) на основі комунікативної здібності і комунікативного досвіду, що зміцнюється в ході її здійснення

Мовленнєва діяльність

- Предмет → Думка
- Засіб → Мова
- Спосіб → Мовлення
- Продукт → Висловлювання, текст
- Результат → Відповідь, реакція слухача

Етапи мовленнєвої діяльності

1. Орієнтування;

2. Планування;

3. Реалізація

□ Вибір слів

□ Від програми до реалізації

□ Граматичне програмування

□ Переробка і співставлення синтаксичних варіантів

□ Закріплення і повторення граматичних правил

4. Контроль

1. *Потреба* – переживання суб'єктом невдоволеності
 - Стимулює активність і діяльність
 - Специфічна мовленнєва потреба – використання мовних засобів для задоволення своїх інтересів.
2. *Мотив* (мотивація мовленнєвої поведінки)
3. *Мета (ціль)*
 - Корисний результат задовольняє потребу та мотив
 - Механізм орієнтування в дійсності
4. *Завдання* (визначення умов за яких може бути досягнута мета) мовні, немовні, екстралінгвістичні (наявність того, що сказано і що може бути сказано)
5. *Формування внутрішньої програми* (осмислення)

Говоріння – від внутрішньої програми до слова

Слухання – від слова до внутрішньої програми

- Внутрішня програма складається зі смислових утворень
- Смысл – елемент соціального досвіду закріплений за знаком, має суб'єктивну форму існування, формується в діяльності суб'єкта.
- «Ми мислимо образами і схемами, а не мовою і словами» М.І.Жинкін
- Переклад: 1 мова – внутрішнє програмування – 2 мова.

Фази мовленнєвої діяльності

Мотиваційно-орієнтувальна

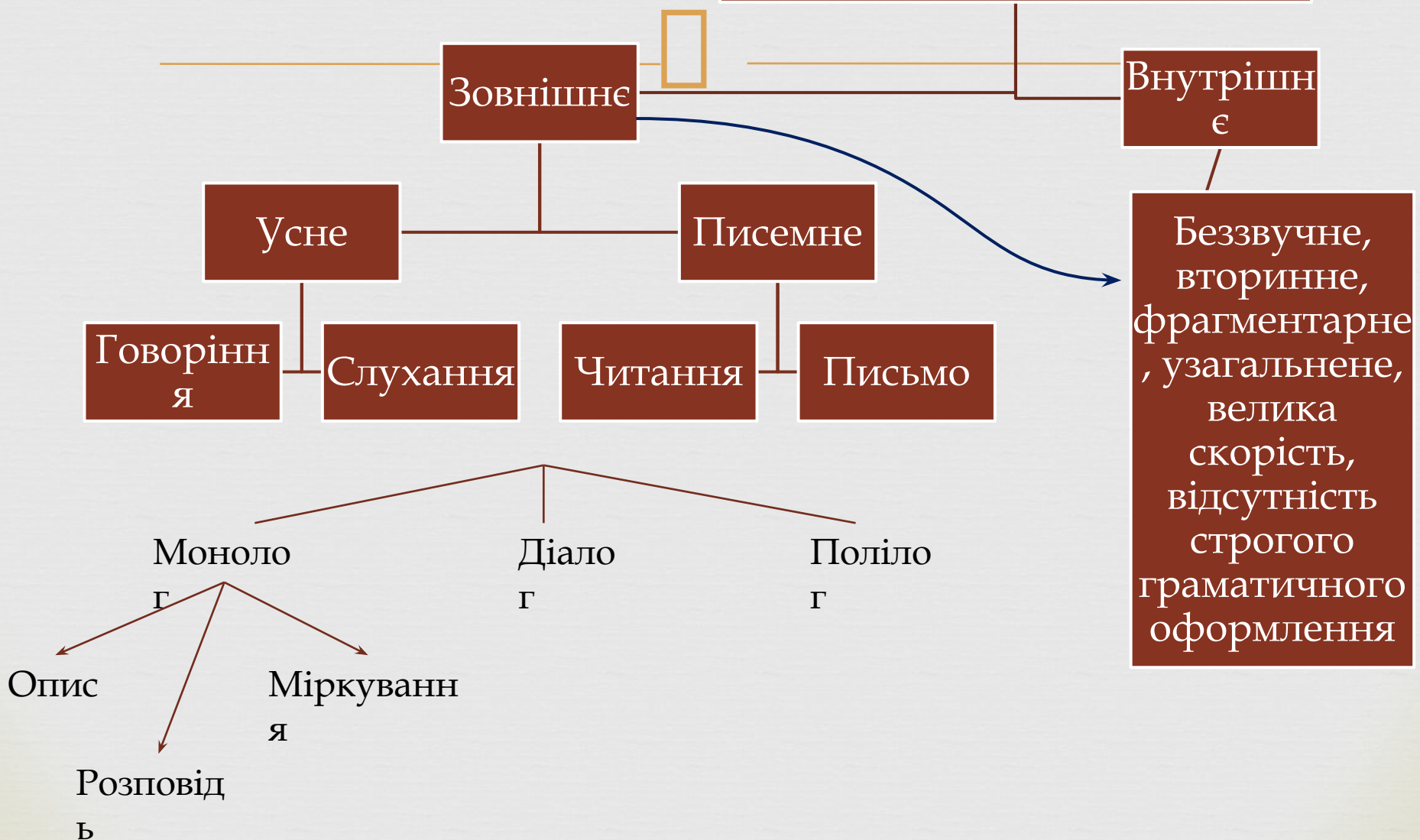
```
graph TD; A[Мотиваційно-орієнтувальна] --> B[Внутрішнє програмування]; B --> C[Виконання програми]; C --> D[Порівняння результату з очікуваним];
```

Внутрішнє програмування

Виконання програми

Порівняння результату з
очікуваним

Види мовлення

Дякую за увагу!